

J. Pakuła, Nowela specustawy powodziowej opublikowana w Dzienniku Ustaw RP [w:] Pomoc materialna dla studentów - blog, wpis 28 listopada 2024 r.

online: <http://pomocmaterialna.pl/blog/20241128>,

dostęp: 08 grudnia 2024 r.

Nowela specustawy powodziowej opublikowana w Dzienniku Ustaw RP

Zgodnie z zapowiedziami, do specustawy powodziowej wprowadzone zostały przepisy dotyczące zapomóg dla studentów. Zmiana jest ograniczona czasowo, odnosi się do przyznawania zapomóg w roku akademickim 2024/2025, co oznacza, że znaczenia nabierają szczegóły...

Jacek Pakuła 28 listopada 2024

W roku akademickim 2024/2025 do przyznawania zapomóg studentom, którzy znaleźli się przejściowo w trudnej sytuacji życiowej na skutek powodzi we wrześniu 2024 r., nie stosuje się przepisu art. 92 ust. 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2024 r. poz. 1571). W dniu 25 lipca 2024 r. w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej, pod poz. 1717, opublikowana została [ustawa z dnia 21 listopada 2024 r. o zmianie ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z usuwaniem skutków powodzi oraz niektórych innych ustaw](#).

W tym miejscu należy przypomnieć o ustawie z dnia 16 września 2011 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z usuwaniem skutków powodzi, która była przedmiotem wpisu pt. [Zalanie gospodarstwa rolnego a dochód do stypendium](#). W szczególności polecamy uwadze art. 33 ust. 3 ww. ustawy odnoszący się do możliwości zmniejszenia dochodu na użytek stypendium socjalnego.

Wracając zaś do ostatnio opublikowanej nowelizacji, trzeba podkreślić, że zmiany mają na celu ułatwienie udzielania pomocy osobom poszkodowanym w wyniku powodzi. Stąd też w przepisy odnoszące się do przyznawania zapomóg dla studentów.

Ale po kolei.

Otóż do specustawy dodano art. 60a, którego brzmienie warto przytoczyć:

W roku akademickim 2024/2025 do przyznawania zapomóg studentom, którzy znaleźli się przejściowo w trudnej sytuacji życiowej na skutek powodzi we wrześniu 2024 r., nie stosuje się przepisu art. 92 ust. 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2024 r. poz. 1571).

Chodzi tu więc o zapomogi, przyznawane studentom w szkole wyższej na podstawie art. 90 PSWiN, zgodnie z którym: zapomogę może otrzymać student, który znalazł się przejściowo w trudnej sytuacji życiowej.

Konstrukcja wyłączenia, o którym mowa w art. 60a specustawy też nie jest nowa, bowiem podobne rozwiązania przyjęte były w specustawie covidowej oraz specustawie ukraińskiej.

Odnosząc się zaś do zapomóg, warto wskazać na zasady mające zastosowanie do postępowania w przedmiocie przyznawania właśnie tego świadczenia.

Przede wszystkim jest to świadczenie jednorazowe, co oznacza, że zdarzenie będące podstawą też musi cechować swoistą indywidualność, wyróżniająca studenta aplikującego o tego rodzaju pomoc na tle reszty studentów. Przyjmuje się, że zapomoga może być przyznana raz na to samo zdarzenie. Nie oznacza to, że nie można przyznać zapomogi drugi raz w związku z tym samym zdarzeniem, chociaż istotne są tutaj okoliczności.

Skoro jest to świadczenie na wniosek, to oznacza to również, że to student ma wskazać przyczyną, ale i tło swojej sytuacji

życiowej. Skoro ustawodawca bowiem wskazuje na przejściowość oraz trudną sytuację życiową, to w interesie studenta jest udokumentowania swojego wniosku w taki sposób, by organ przekonać, że potrzebuje on wsparcia. Sytuacja życiowa łączy się z sytuacją materialną, ale nie chodzi tu o trudną sytuację materialną rozumianą jako dochód w rozumieniu przepisów ustawy o świadczeniach rodzinnych. Może bowiem zaistnieć taka sytuacja, że student wykazuje dochód nieco wyższy niż ten uprawniający do ubiegania się o stypendium socjalne, a jednak jego sytuacja jest na tyle trudna, że zapomogę otrzyma.

Wniosek powinien więc wskazać nie tylko przyczynę (zdarzenie) oraz kwotę żądanego wsparcia, ale również wytłumaczenia, jak to zdarzenie przełożyło się na trudną sytuację życiową. Co istotne, ustawodawca wskazuje, że trudna sytuacja życiowa ma cechować się przejściowością. Na tym tle mogą pojawić się więc wątpliwości, czy można przyznać zapomogę studentowi, który zapadł na nieuleczalną chorobę. Odpowiedź, wbrew pozorom, jest jednak prosta. Tak, student również z nieuleczalną chorobą, która sama w sobie nie jest przecież przejściowa, może otrzymać zapomogę. Trzeba bowiem pamiętać, że samo źródło tej trudnej sytuacji życiowej, czyli tutaj choroba, nie musi być przejściowe. Przejściowa ma być trudna sytuacja życiowa, co oznacza, że student może po prostu nauczyć się żyć z nieuleczalną chorobą.

Nie oznacza to jednak, że tylko dlatego, że student od lat zmagą się z nieuleczalną chorobą, powiniene zwyczajowo co semestr otrzymywać zapomogę. Tutaj jednak chodzi o dodatkowe koszty, związane z leczeniem, z rehabilitacją itd.

Może być i tak, że w związku z chorobą student korzysta ze stypendium dla osób niepełnosprawnych. Nie należy dwa razy finansować tego samego, co oznacza, że jeśli student np. pobiera stypendium dla osób niepełnosprawnych w kwocie 1500 zł miesięcznie i zwraca się o przyznanie zapomogi, bowiem na leki związane z chorobą wydaje 100 (słownie: sto) zł to nie musi być zasadne przyznanie takiego świadczenia.

Natomiast odnosząc się już do specustawy powodziowej art. 60a, warto zwrócić uwagę na treść tego przepisu.

Po pierwsze, frazę "w roku akademickim 2024/2025" należy odczytywać w ten sposób, że chodzi o przyznanie, czyli wydanie decyzji od 1 października 2024 r. do 30 września 2025 r. Nie liczy się data złożenia wniosku, ale data wydania decyzji przez organ stypendialny. Wraz z upływem 30 września 2025 r. zniknie możliwość przyznania trzeciej zapomogi w kontekście art. 60a.

Po drugie, nie chodzi o zapomogi z jakiegokolwiek powodu, ale przyczyna musi być związana z powodzią we wrześniu 2024 r. Chodzi o wykazanie związku przyczynno-skutkowego. Dlatego uzasadniona będzie zapomoga związana dosłownie z zalaniem domu mieszkalnego, zajmowanego przez studenta i jego rodziców. Dopuszczalna będzie również zapomoga związana z utratą możliwości zarobkowych w wyniku powodzi. Dla przykładu, jeśli rodzic studenta zajmował się dotychczas oprowadzaniem wycieczek na terenach, które ucierpiały w wyniku powodzi, to możliwe jest przyznanie zapomogi. Im bliższy związek między przyczyną a skutkiem, tym mniejszy ciężar dowodu spoczywający na studentcie. Jeśli bowiem student przedstawi dokumenty, że jego dom rodzinny ucierpiał na skutek powodzi, to organ stypendialny nie będzie miał większych wątpliwości co do zasadności objęcia pomocą studenta. Gdy jednak student powołuje się na stan związany z utratą możliwości zarobkowych to wymaga to udokumentowania. Skoro członek rodziny dotychczas wykonywał takie zajęcia zarobkowe to trzeba najpierw udokumentować ów fakt.

Po trzecie, nie stosuje się limitu 2 zapomóg, co oznacza, że można przyznać np. 3 zapomogi. Trudno jednak uznać za uzasadnione przyznanie 9 czy 10 zapomóg w roku akademickim. W takim bowiem przypadku zapomoga zaczyna pełnić funkcję stypendium socjalnego, chociaż przecież inne są przesłanki do przyznania zapomogi, a zupełnie inne do przyznania stypendium socjalnego. By więc nie narażać się na zarzut wydatkowania dotacji niezgodnie z przeznaczeniem, a nawet na pobranie dotacji w nadmiernej wysokości, lepiej nie rozdawać zapomóg. Co ważne, jeśli przykładowo najpierw student otrzymał zapomogę z tytułu urodzenia dziecka, a drugą zapomogę otrzymał w związku z utratą pracy, to trzecia zapomoga może być związana z powodzią. Gdyby jednak kolejność była odwrotna, czyli najpierw powódź (pierwsza zapomoga), potem utrata pracy (druga zapomoga), zaś trzeci wniosek dotyczyłby prośby o wsparcie z powodu urodzenia dziecka to jednak trudno uznać, by taka zapomoga mogła być przyznana. Z limitu dwóch zapomóg jest bowiem wyłączona prośba studenta, który ubiega się o takie wsparcie w związku z powodzią, co należy rozumieć, że wniosek (prośba) musi być związany z powodzią. Sam fakt, że student ucierpiał w wyniku powodzi nie oznacza, że taka osoba nabywa swoisty bon do zapomóg bez limitu. Trzeba bowiem mieć na uwadze zdarzenie, która winno być powiązane z powodzią.

Po czwarte, wątpliwości może budzić wysokość zapomogi. Mieć na uwadze należy, że średnia zapomoga w roku 2023/2024 wyniosła ponad 2300 zł (więcej we wpisie pt. [Stypendia i zapomogi w raporcie GUS](#)). Trudno wskazać górną kwotę, bo będzie ona uzależniona nie tylko od bezpośredniej przyczyny, innych form wsparcia, czy stanu środków będących w dyspozycji na funduszu

stypendialnej konkretnej szkoły wyższej, ale również od sytuacji materialnej studenta i jego rodziny. W przypadku jednak zalania domu trudno uznać pomoc w kwocie 5 tys., czy nawet 8 tys. za wygórowaną.

Po piąte, okoliczności ujawnione we wniosku o przyznanie zapomogi mogą być podstawą do uruchomienia trybu nadzwyczajnego weryfikacji decyzji w przedmiocie przyznania stypendium socjalnego. Przykładowo, student ujawni, że jego rodzic utracił źródło zarobkowania, chociaż wcześniej otrzymał stypendium socjalne bez wykazywania tych dochodów. Jest to niewątpliwie podstawą do wznowienia postępowania...

Pod adresem: <https://pomocmaterialna.pl/ministerstwo/2024/> dostępna jest aktualna oferta bezpłatnych webinarów. Zapraszamy do udziału!

Blog pt. Pomoc materialna dla studentów jest częścią projektu Instytutu Prawa Szkolnictwa Wyższego i Nauki pt. Pomoc materialna dla studentów - kompetentnie i na czas! - II edycja, który decyzją Ministra Nauki został dofinansowany i jest zrealizowany w 2024 roku jako zadanie publiczne w ramach konkursu pn. „Organizowanie i animowanie działań na rzecz środowiska akademickiego”.

Minister
Nauki

Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego